

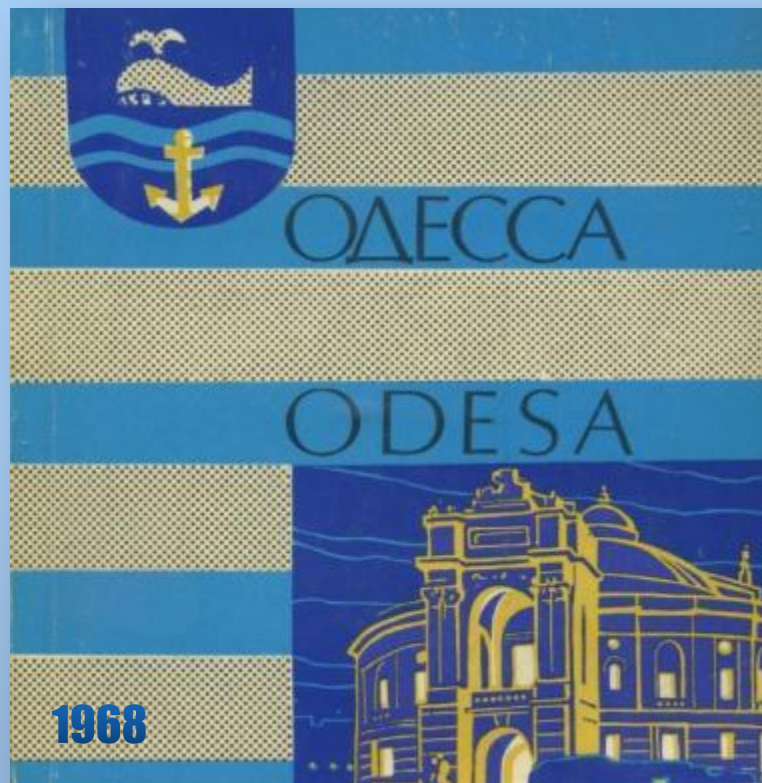

Сторінки історії України: Південна Пальміра

610 років від дня першої писемної

згадки міста Одеса

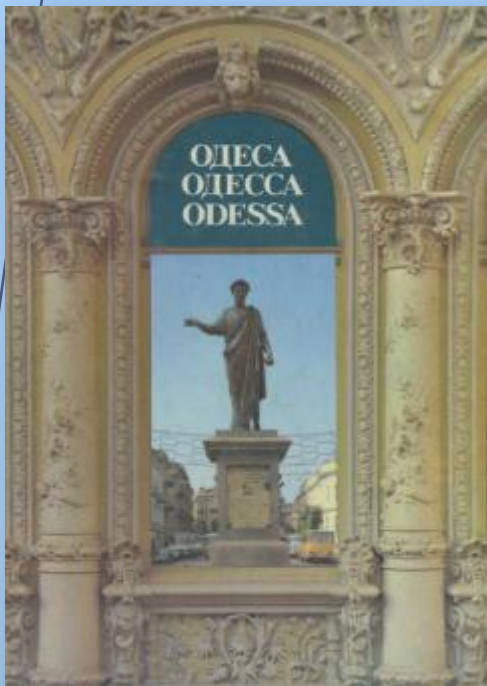
Ао 185243

Одеса — адміністративний обласний центр однойменної області Півдня України. Місто розташоване на північно-західному узбережжі Чорного моря, на перетині основних міжнародних шляхів з Європи в Азію.

Місто Одеса — один з головних економічних центрів України, сучасний транспортно-логістичний вузол з розвиненою інфраструктурою; морський порт з потужним промисловим комплексом; великий промисловий, науковий, торговельний, культурний та туристично-рекреаційний центр Причорномор'я. За неймовірну та унікальну красу Одесу часто називають «Перлиною Чорного моря» або «Південною Пальмірою».

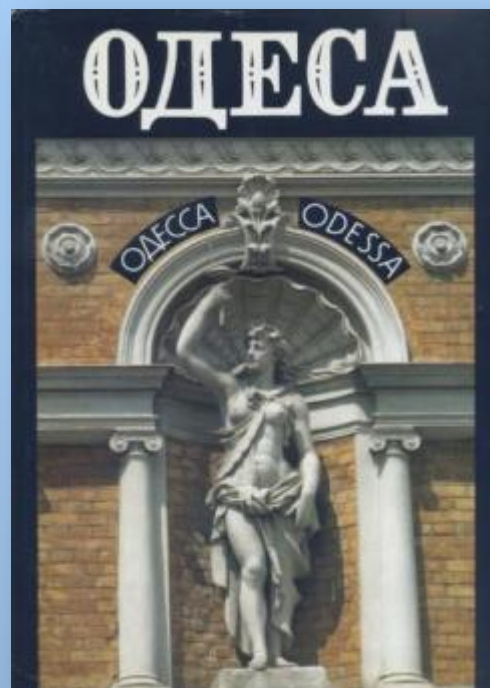
Населення — понад 1 млн осіб.

1990

Вс 27809

1994

ФПУ 798
Фонд Президентів України

2004

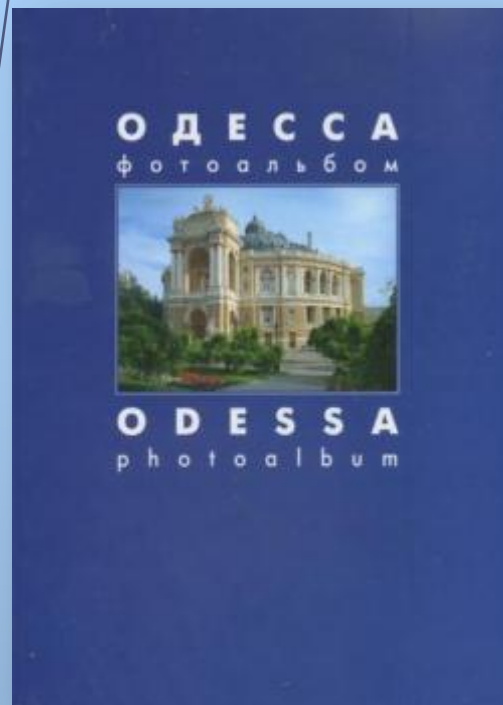
Ао 264302

2006

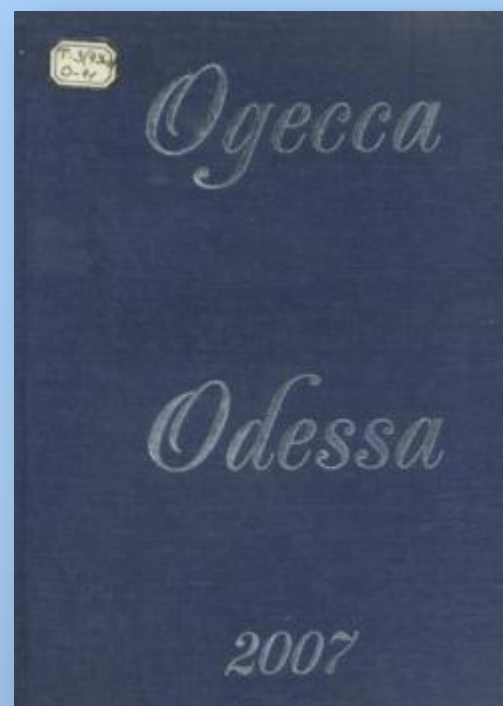
Ва 676270

2007

Онищенко О.С. Вс 41

2007

Со 38060

2013

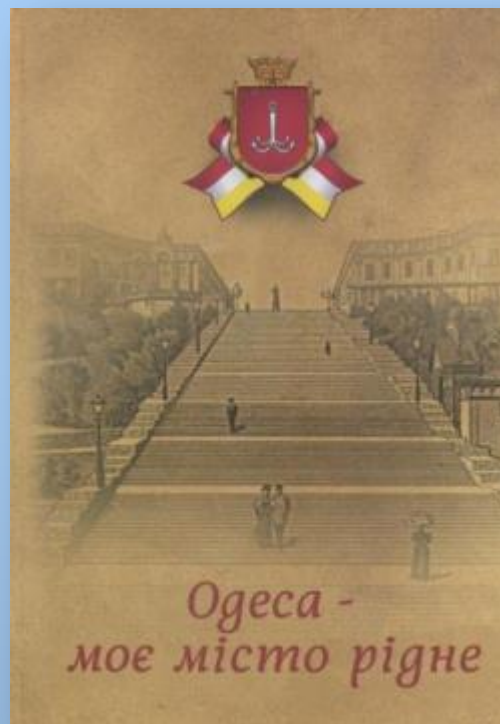

С 11389/1

2020

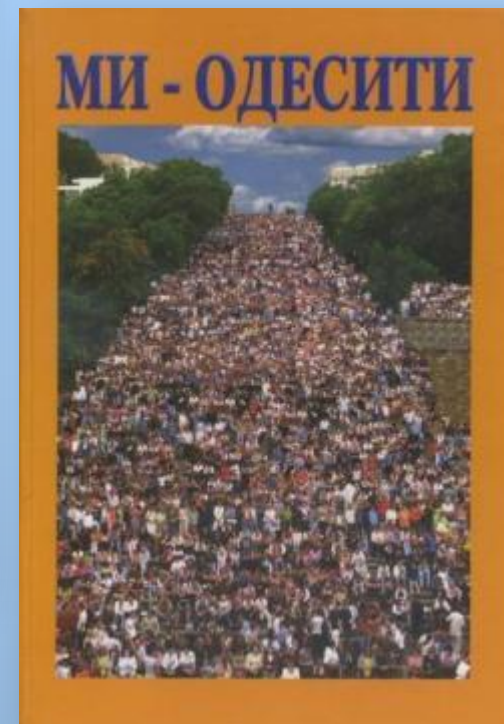

Со 37520

Ва 789972

Зміст	
Розділ I. Шанівне Причорномор'я від стародавніх часів до заснування Одеси	
01. Від перших згадок до античного періоду	0
02. Від Дніпропетровська до Харківщини	14
03. Народи міста Одеси	19
04. Шанівне Причорномор'я від стародавніх часів до заснування Одеси	32
Розділ II. Одеса в першій половині XIX століття	
05. Історія Одеси. Дієвий середовище Радомськи	35
06. Дієвий середовище Радомськи	40
07. Одеса - центр міського життя та національно-культурного руху	90
08. Талановиті будівельники міста	70
09. Розвиток міста і культурного життя	87
10. Творчий пошук свободи	97
11. «Одеса, а ми всі в Одесі...»	104
Розділ III. Розвиток міста в другій половині XIX століття	
12. «Одеса - місто місто»	107
13. Пам'ятки історії Одеси	121
14. Мистецтво життя в Одесі	130
15. Перехід міста в нову епоху культури	139
16. Високі творчість мистецтва	152
17. «Там же Європа живе, ми»	160
Розділ IV. Одеса в роки Першої світової війни і революції	
18. Одеса революції	163
19. Одеса в роки Першої світової війни	175
20. Військовий стан міста (1917-1920 рр.)	183
21. Одеса між двома війнами (20-30 рр. XX ст.)	211
22. Культурне життя міжвоєнного періоду	218
23. Мистецтво, розваги і життя в Одесі	229
Розділ V. Одеса в роки Другої світової війни	
24. «Тільки ти стоїш місто героїв, коли герої стоїть надто»	237
25. Мистецтво життя в Одесі	245
26. Шлях життя	254
27. Військовий місто	264
28. Адам Сімонов Одеса	266
29. Військовий місто: Паш'я, Сімонов, Діккенс, Герітсман	268
Розділ VI. Новий початок Одеси	
30. «І рідні і нові»	301
31. Новий початок Одеси	314
32. На шляху життя і мистецтва	325
33. Із історії міського самоврядування в Одесі	341
34. Одеса сучасна	362
35. «Сини твої, Одесо»	373

Ва 693640

Ва 826820

Путівники та довідники

1875

Ао18148

1890

Ао18149

1893

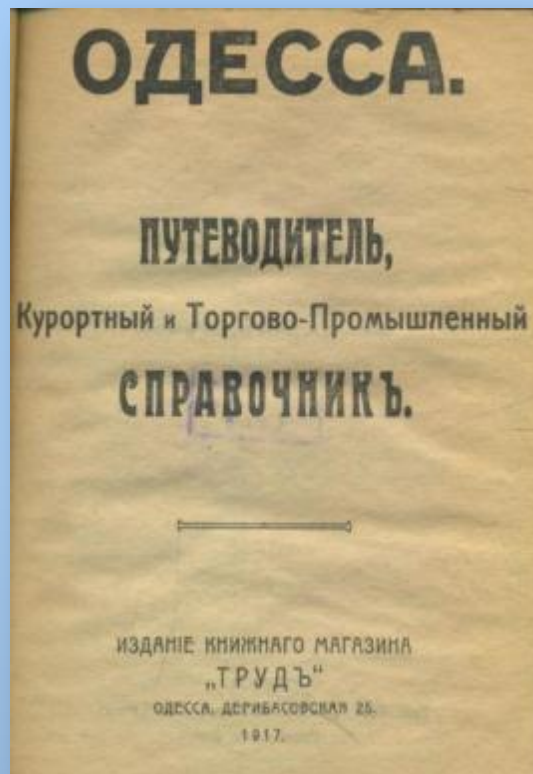
Во 39031

1907

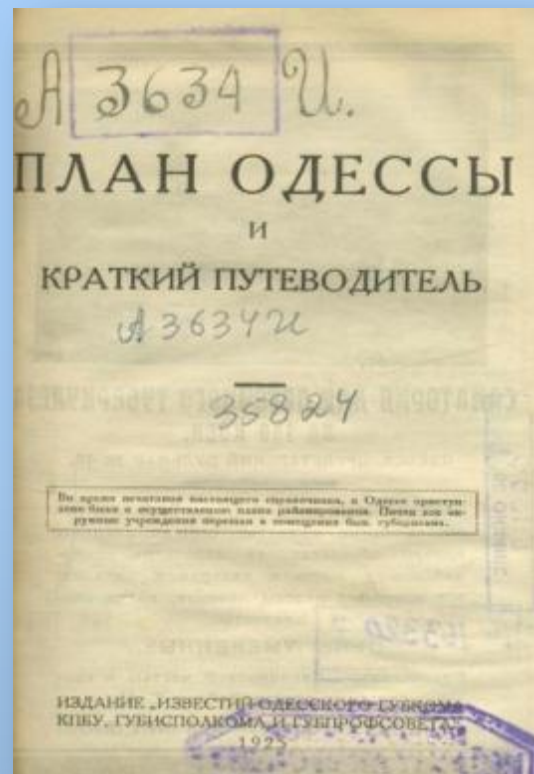
Ао 18152

1917

Ао 18136

1925

Аи 3634

1926

Аи 4129

1956

Ао 148225

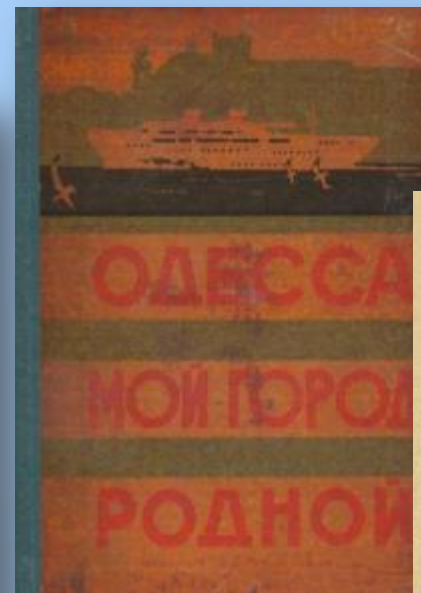
1960

Во 777849

1963

Ао 165176

1964

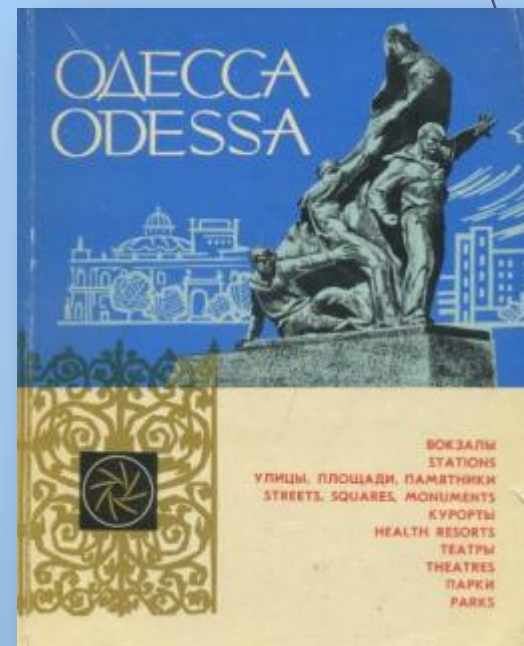
Ао 168216

1965

Ао 171979

1971

Ва 149436

1972

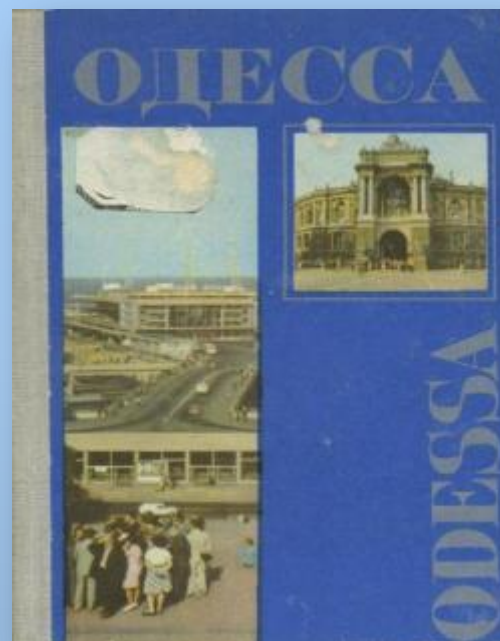
Ао 199157

1975

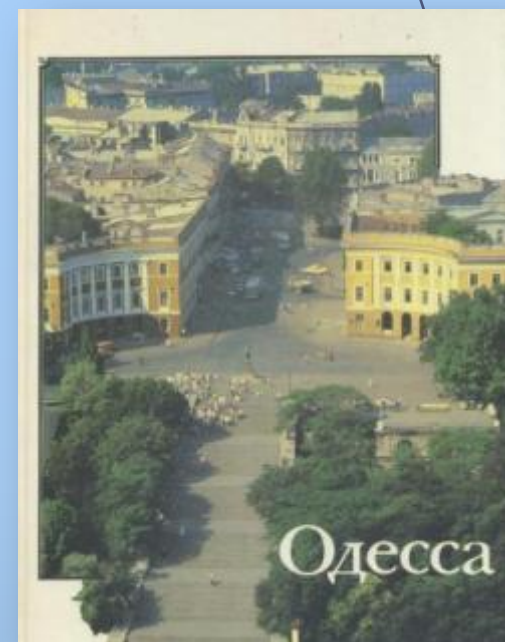
Ао 209287

1984

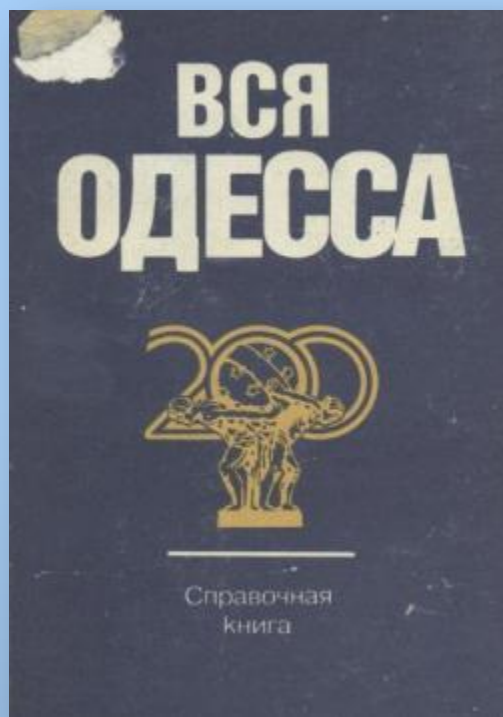
Ао 236620

1990

Вс 27989

1994

Ва 556979

2012

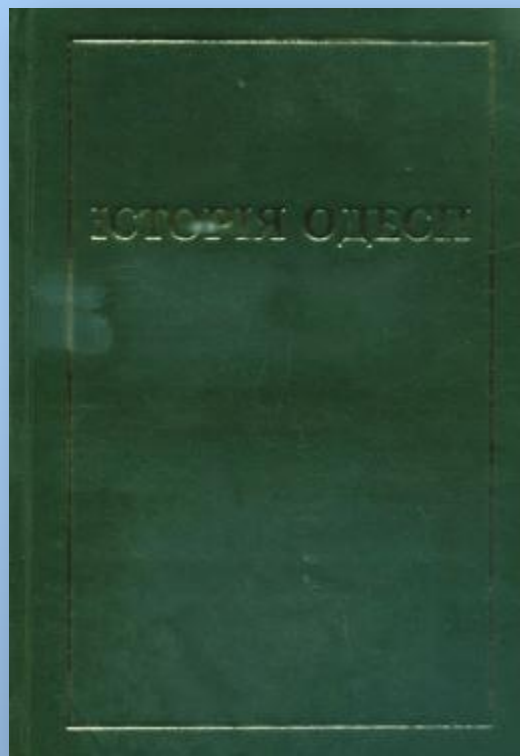
IB 216214

2025

P 143302

Одеса – місто з багатою історією та унікальною культурою, яке стало жертвою численних фальсифікацій з боку російської пропаганди. Методи визначення віку міст мають різні підходи, але більшість схиляється до того, що вік населеного пункту визначається від першої писемної згадки про нього, навіть, якщо в той період місцевість мала іншу назву. Але за царату та СРСР відлік віку міста вівся від часу його завоювання росією. У такий спосіб "доводилася" його одвічна "російськість".

ІНСТ	
ВСТУПНЕ СЛОВО (О. Т. Бродський)	
Розділ 1. НАШ КРАЇВІ ДАВНІ ЧАСИ	9
1. Заселення Північно-Західного Причорномор'я історією (В. Н. Сімонов)	17
2. Давні назви та назви (В. Н. Сімонов)	17
3. Роль сільської господарства (В. Н. Сімонов)	18
4. Заселення, війна, давні міста, скарби, скарби, скарби (В. Н. Сімонов)	26
5. Кітманівська культура (В. Н. Сімонов)	30
6. Північно-Західний Орб. Велика культура історії (В. М. Ходяков)	32
7. Кітманівська культура історії (В. М. Ходяков)	32
8. Північно-Західний Причорномор'я історії (В. М. Ходяков)	32
Розділ 2. РОЗБУДОВА МІСТА (О. Т. Бродський)	44
1. Перша будівництво Одеси	47
2. Формування міської кам'яної будівлі	50
3. Населення	56
4. Соціально-економічне життя	86
Розділ 3. ДІСКОПІНІВАННЯ ІСТОРІЇ РОЗБУДОВИ (1800 - 1860 рр.)	87
1. Економічний розвиток міста (В. Н. Сімонов)	87
2. Населення (В. Н. Сімонов)	111
3. Міська урбанізація і господарство (В. Н. Сімонов)	115
4. Промисловий розвиток (В. Н. Сімонов)	115
5. Освіта, Наука, Культура (В. Н. Сімонов)	118
Розділ 4. ПЕРІОДИЧНОСТЬ РОЗБУДОВИ (1860-1900 рр.)	127
1. Торговля, Морський і торговельний транспорт	128
2. Населення (В. Н. Сімонов)	147
3. Міська урбанізація і господарство (В. Н. Сімонов)	154
4. Промисловий розвиток (В. Н. Сімонов)	168
5. Освіта, Наука, Культура (В. Н. Сімонов)	178
Розділ 5. НАПРЯМКУ XX СТОЛІТТЯ (В. Н. Сімонов, М. Г. Сергійчук, О. Т. Бродський)	190
1. Економічний розвиток	198
2. Соціально-економічне життя	206
3. Торговельно-промисловий розвиток	217
4. Промисловий розвиток	220
5. Освіта, Наука, Культура	224

Розділ 6. УРЕКОПІВАННЯ ЧАСИ (1917 - 1920 рр.)	229
(В. Н. Сімонов, І. М. Ходяков)	
1. Час завоювання міста	229
2. Заселення історії міста та сільської будівлі	234
3. Інтервенція та сільська будівля	235
4. "Новий період" історії міста	239
5. Військова історія міста	245
6. На території міста історії міста	251
Розділ 7. МЕЖ ДВОМА ВІЙНАМИ (20 - 30-ті роки) (В. Н. Сімонов)	267
1. Нові напрямки історії міста	269
2. Економічний розвиток	270
3. Населення та соціально-економічне життя	274
4. Міська історія	284
5. Освіта, Наука, Культура	288
Розділ 8. РОЗБУДОВА МІСТА (1941 - 1945 рр.)	300
(В. Н. Сімонов)	
1. Оборона Одеси	307
2. Оборона міста	307
3. Військова історія міста	314
Розділ 9. ДРУГА ПОБІДА (40-45-ті роки) (В. Н. Сімонов)	427
1. Поблизу міста історії міста	429
2. Довоєнна історія міста	437
3. Соціально-економічне життя	454
4. Освіта, Наука, Культура	467
Розділ 10. ВУМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1990-ті роки)	480
1. Населення і історія міста	480
(В. Н. Сімонов)	
2. Довоєнна історія міста. Торговельно-промисловий розвиток	486
3. Соціально-економічне життя (В. Н. Сімонов)	489
4. Поблизу міста історії міста (В. Н. Сімонов)	494
5. Освіта, Наука, Культура (В. Н. Сімонов)	514
ІНСТРУКЦІЯ	525
ПРИЛОЖЕННЯ	527

Вс 48757

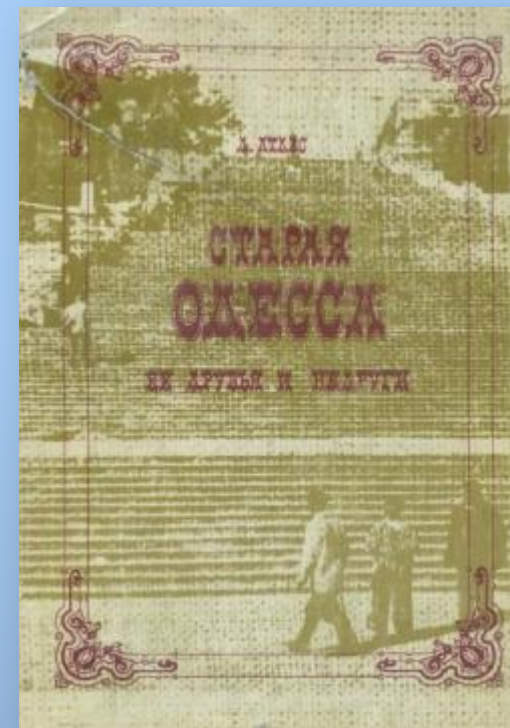
Формальним приводом для просування російськими істориками фейкової історії заснування Одеси став лист-указ 1794 року, в якому Катерина II доручила інженеру Франсу де Волану реконструкцію й модернізацію османського гаджибейського порту, що існував ще задовго до приходу російської імперії в причорноморські степи, і пізніше перейменований на «Одесу».

Ва 835421

Ва 600549

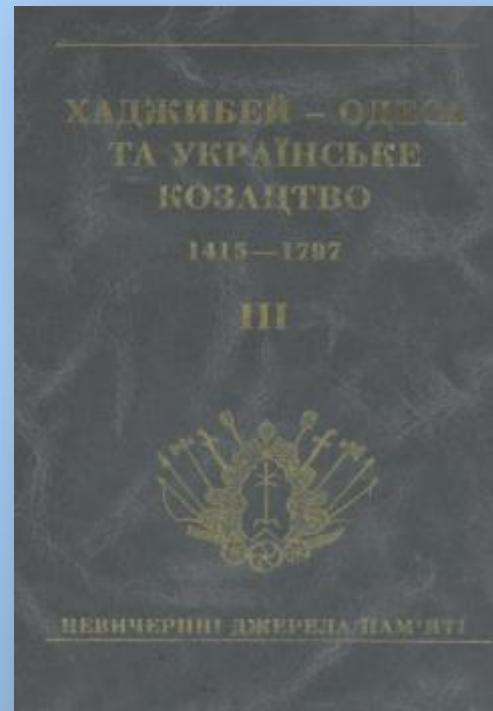

Ва 614906

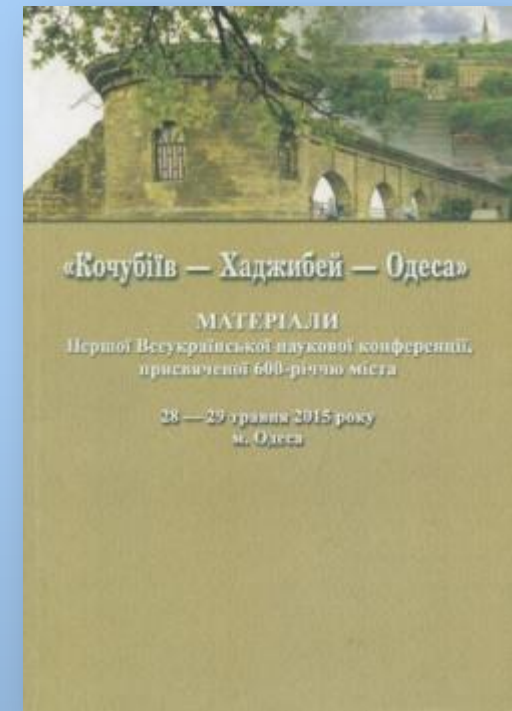
Близько 1324 року усі землі між Дніпром і Дністром були завойовані Великим князівством Литовським, де було засновано поселення «Коцюбіїв» разом із фортецею при ньому. Пізніше Коцюбіїв захопили османи і перейменували його на «Хаджибей». **Тому існує ще одна версія щодо дати заснування Одеси, - 1415 рік (від першої письмової згадки про Коцюбіїв).**

Ва 608094

Со 24137

Ва 791714

1994

Ао 257841

2006

Ва 676270

Більш детально та глибоко проблему віку Одеси проаналізував **Олександр Болдирєв** – український історик, політолог, публіцист. Своєрідним вибухом у його науковому доробку стало видання невеличкої книги "Одесі – 600".

У своєму дослідженні О.Болдирєв спростовує офіційний погляд на історію заснування та розвитку Одеси, і подає інший погляд на історію міста, включаючи до неї литовсько-польський і турецько-татарський періоди існування від першої писемної згадки 1415 р.

Значну увагу автор відводить українському козацтву, як його участі у російсько-турецьких війнах та окремих походах, так і їх участі у заселенні й розвитку краю. Історичний нарис О. Болдирєва закінчувався словами: "щоб там не святкували в Одесі у 1994 році, місто все одно на 400 років молодшим не стане. Як би там не було, а Одесі — 600".

У 2010 році послідовники О. Болдирєва заснували громадську організацію

«Одесі – 600+», до якої ввійшли відомі історики, краєзнавці, юристи, педагоги, представники громадських об'єднань і творчих спілок.

У лютому 2015 року завдяки зусиллям учасників ГО «Одесі – 600+» Верховна Рада внесла 600-річчя першої писемної згадки про Одесу (1415р.) до переліку визначних ювілеїв, що відзначаються на державному рівні.

Того ж 2015 року вийшла друком ще одна важлива праця одеського історика, професора, д.і.н., голови наукового підрозділу ГО «Одесі - 600+» Т. Г. Гончарука **«Історія Хаджибея (Одеси) в працях дослідників XIX–XX ст.»**.

Видання містить тексти праць восьми науковців XIX–XX ст. з історії Хаджибея (Одеси), подані мовою оригіналу. Пропоновані тексти дозволяють простежити процес нагромадження дослідниками фактологічного матеріалу та зміну підходів щодо вивчення конкретної історико-краєзнавчої проблематики.

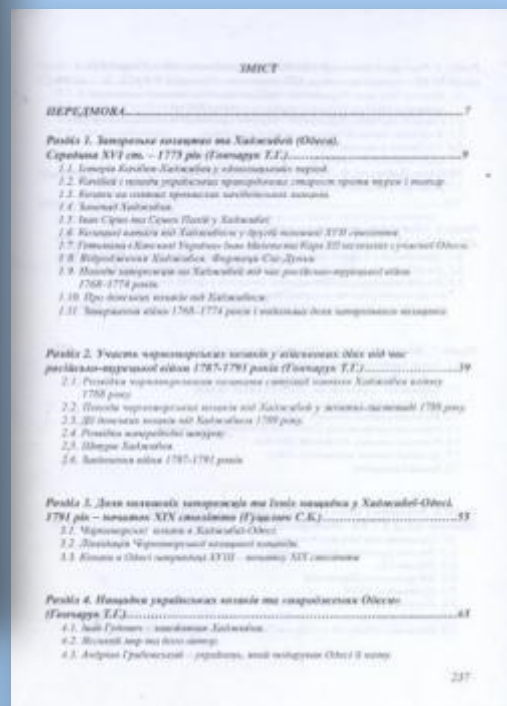

Ва 806571

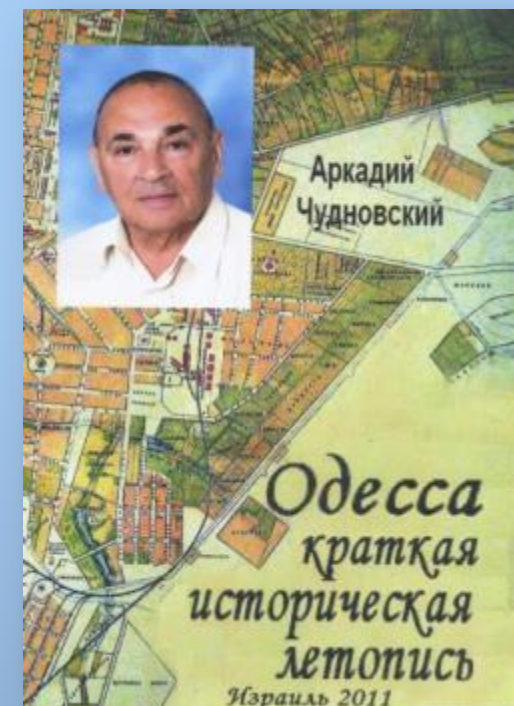
В результаті знищення Катериною II Запорізької Січі (1775 рік) в майбутню Одеську область приїхало багато козаків, які заснували села Нерубайське, Усатове, Чубаївка, Ковалівка та інші. Вони існували тут задовго до заснування Одеси як міста. На початку 1790р. українські козаки складали третину населення в Хаджибеї.

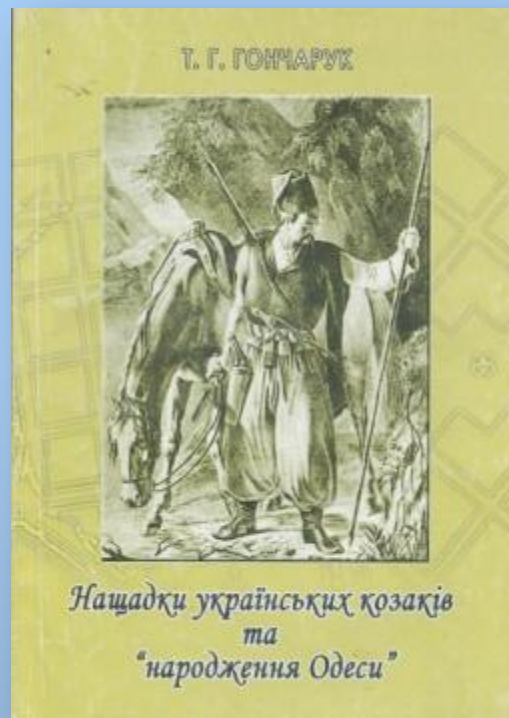
Ва 701782

Ва 597162

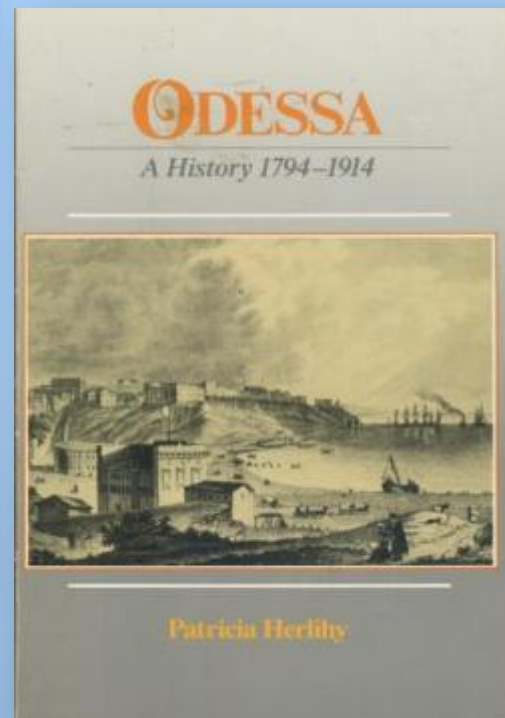
Со 31520

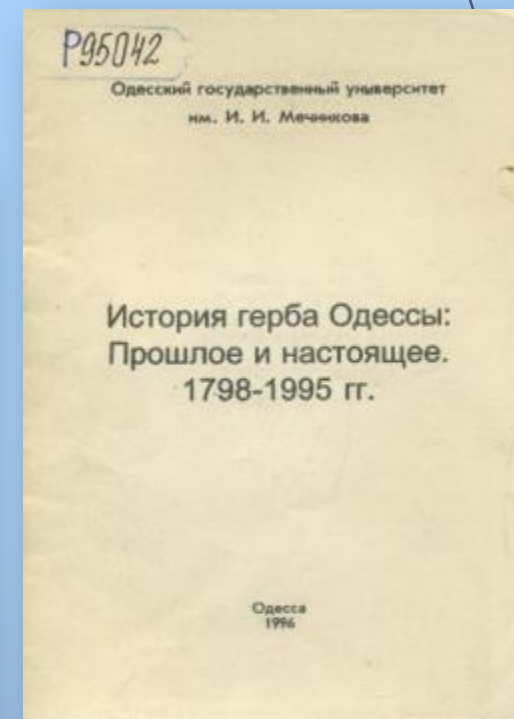
Ва 681006

Ва 594473

ІВ 199855

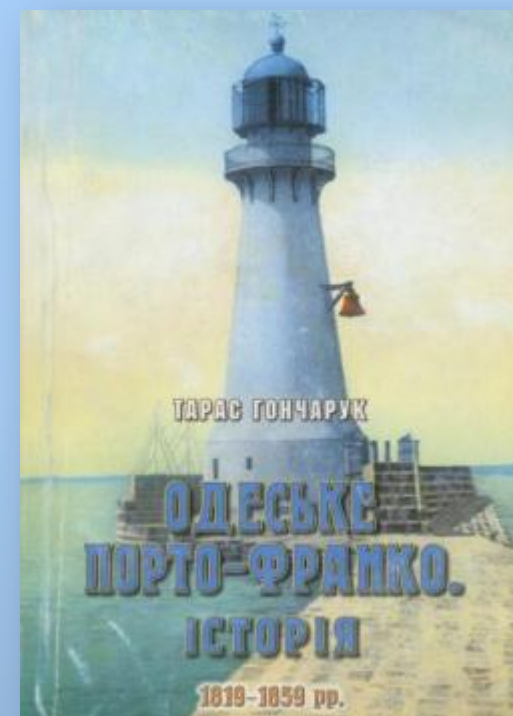
Р 95042

Ва 793383

Ва 648691

Ва 673274

1913

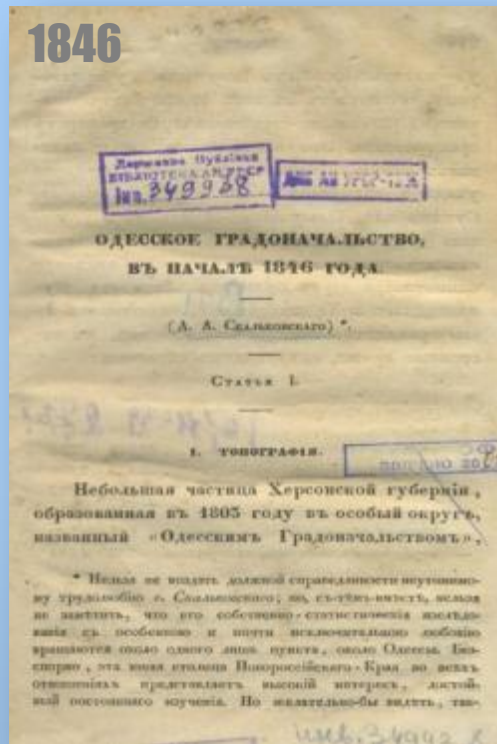

Вс 36020

2005

Ва 752294

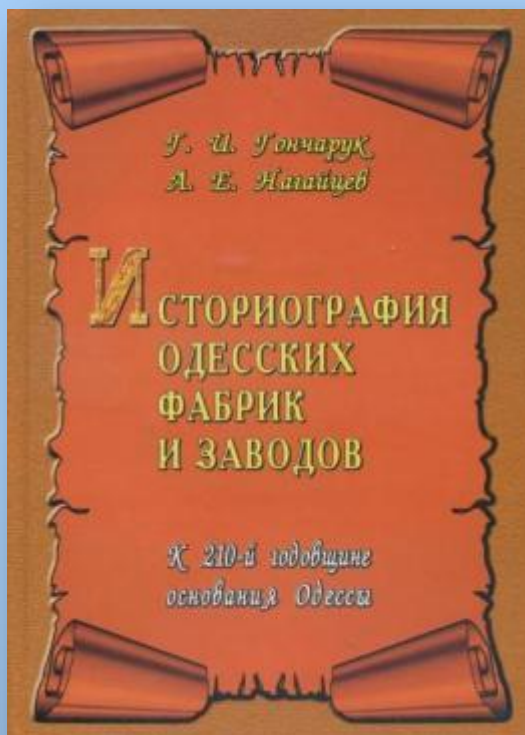
Ви 18621

Ва 716428

Ва 630616

Ва 653832

Ва 784964

Табачник Со 585

Вс 35179

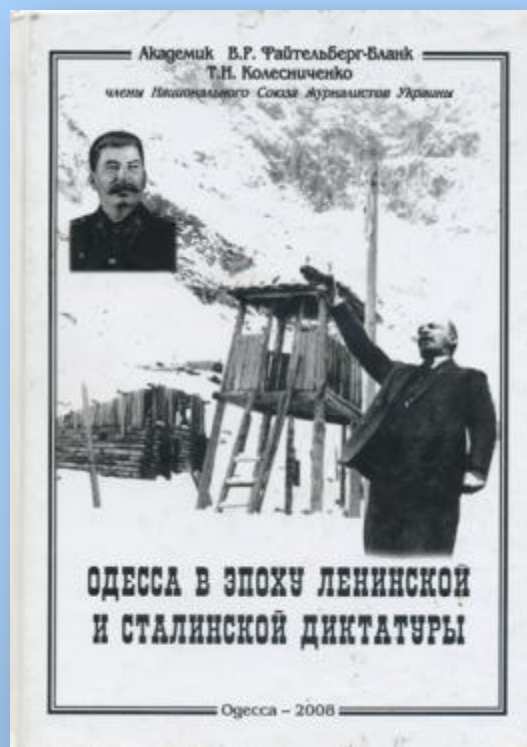
Ва 822361

Ва 738511

Ва 841373

Ва 718249

Ва 812369

ФПУ 3220
Фонд Президентів України

С 10516/1

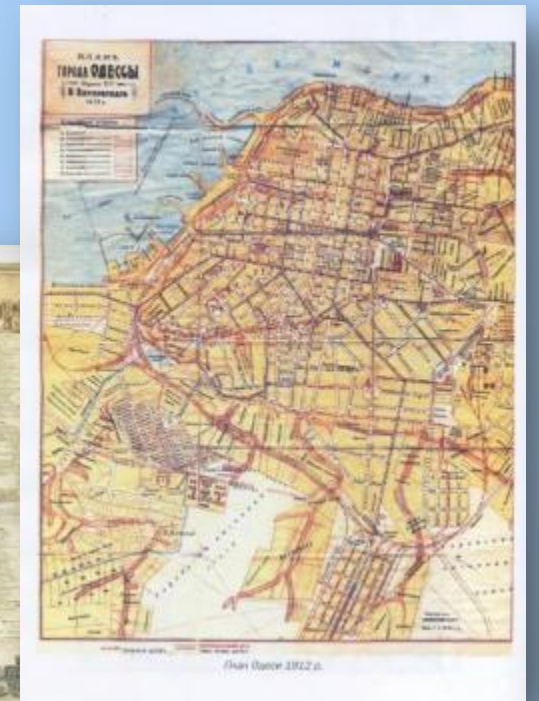
Портове місто Одеса було сплановане за європейськими стандартами, з використанням найпрогресивніших на той час ідей містобудування, із залученням європейських спеціалістів до планування та управління реалізацією проєкту. З часів свого заснування Одеса була одним з найбільш облаштованих міст: сплановані, заощені бруківкою вулиці; передові для свого часу системи водопостачання; каналізація та електричний ліфт; електрифікація, трамвайна мережа; перша на Півдні країни залізниця.

План Одеси 1807 р. Інженер Е. Ферстер

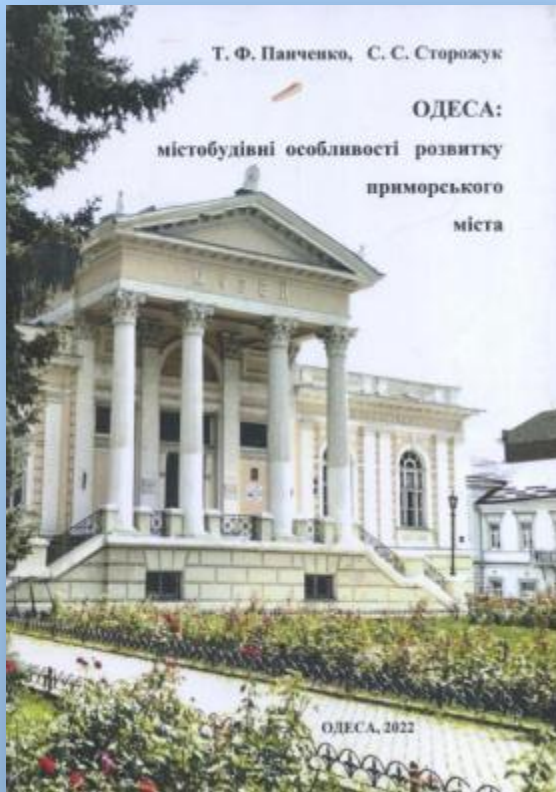

План Одеси 1854 р. Інженер Кравець

Со 28577

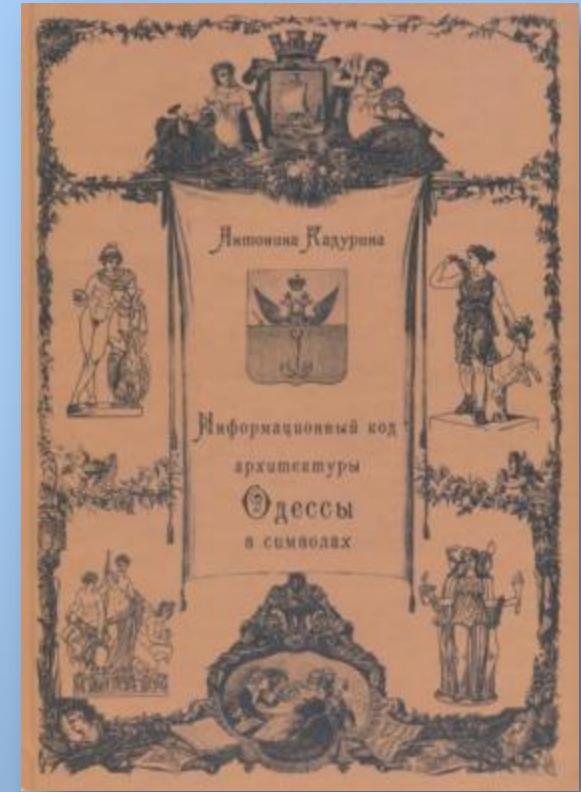
Однією з найбільш вагомих історичних і інтеркультурних особливостей Одеси є її неповторна архітектура. Одеса – одне з трьох міст України з найбільшою кількістю об'єктів, що є культурною та історичною цінністю. Загалом в Одесі понад тисячу пам'яток мають статус об'єктів культурної спадщини.

Со 38914

Ао 269300

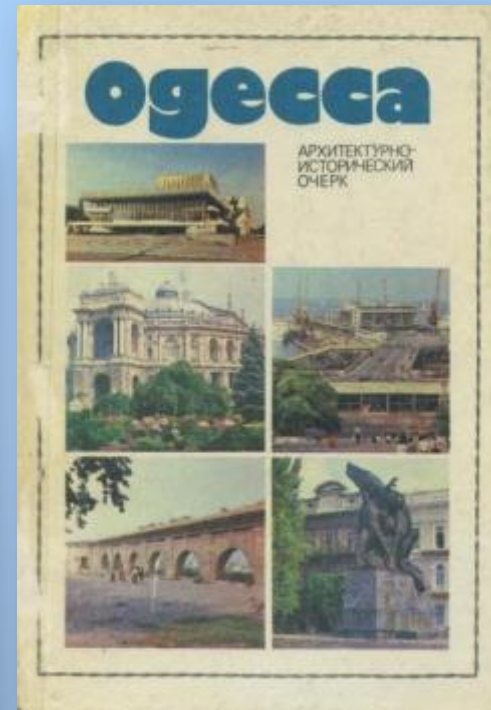

Со 33256

У січні 2023 року на сесії ЮНЕСКО комітетом всесвітньої спадщини ЮНЕСКО прийнято рішення щодо внесення історичного центру міста-порту Одеса, який знаходиться під загрозою, до Списку всесвітньої спадщини.

Ва 683652

Ва 405375

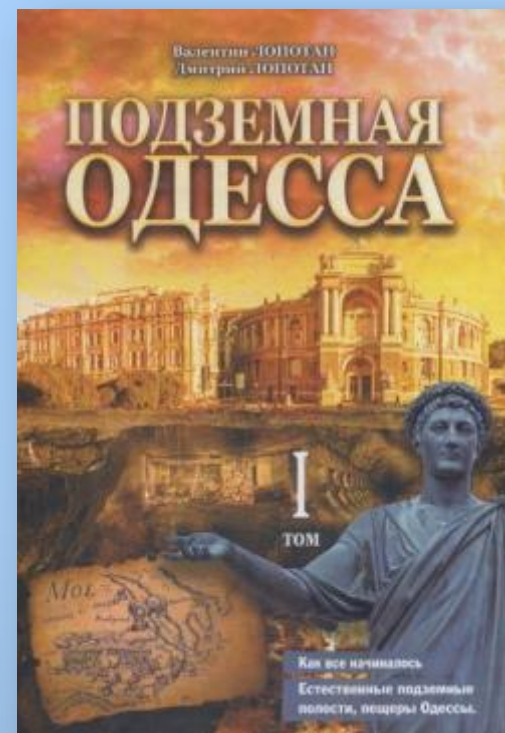

Ва 817202

ЗМІСТ	
Вступ	3
Музей В. Б.	5
Сторінки інтелектуального життя Одеси початку XIX століття	5
Раковська Н. М.	11
Нарис літературно-естетичного життя Одеси 40-х рр. XIX століття	11
Бельмоєвська Г. Д.	26
Одеса: еволюція архітектурного образу	26
Музей В. Б.	38
Архітектурна організація центральної частини Одеси початку XIX століття	38
Бельмоєвська А. Д.	49
Матеріали для ретро-дискурсу по Одесі 20-х років XIX століття (Пушкінська Одеса)	49
Губарь О. Н.	60
Перевоточенки "Бахчисарайського фонтану"	60
Кравченко З. В.	72
"Я родилась... на Милдавінці" (Одеса Івана Тимонюка-Бабеля. Матеріали до творчої біографії)	72
Доброабіна О. Ю.	83
Одеський державний літературний музей	83
Черкашова Т. Ю.	90
Одеський художній музей	90

Ва 673143

С 12015/1-2

Визначні місця Одеси

1930

Ви 30308

2010

Ва 739508

2013

Ва 768564

2020

Вс 67689

1974

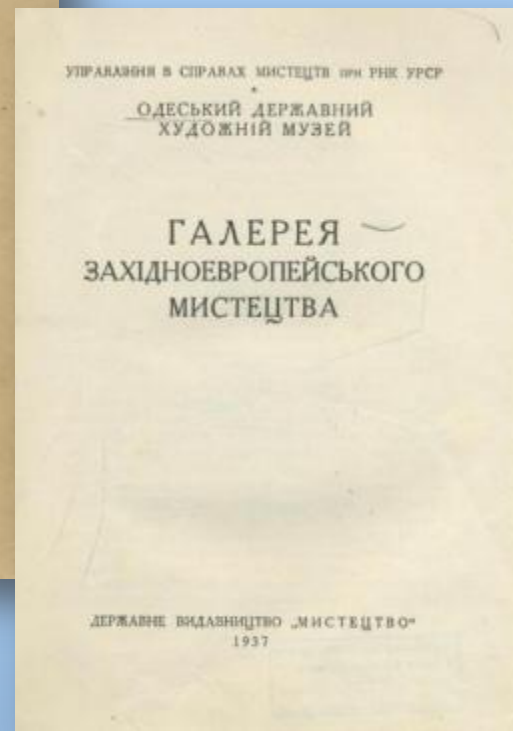

P 13501

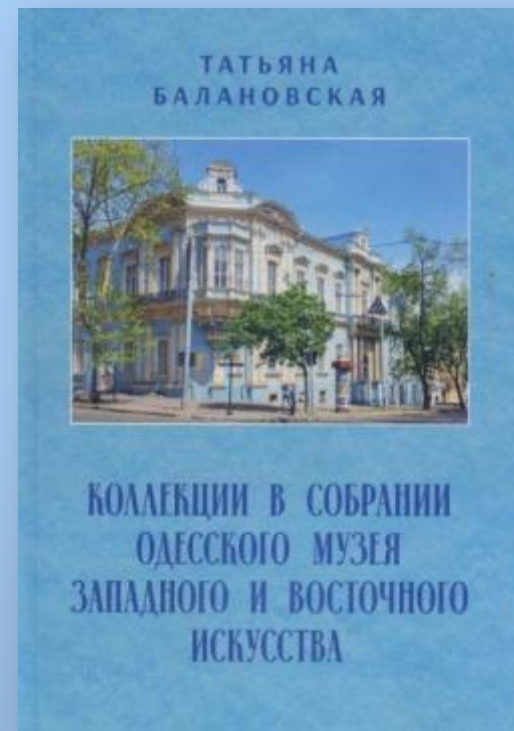
1937

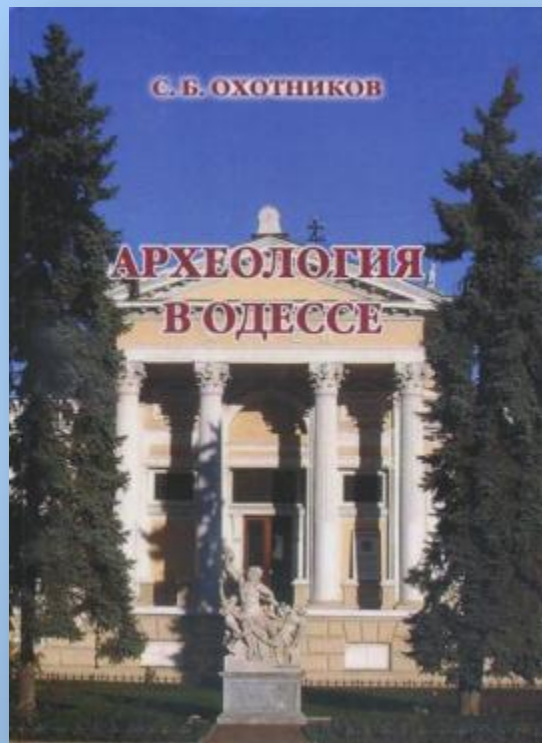
Ао 277517

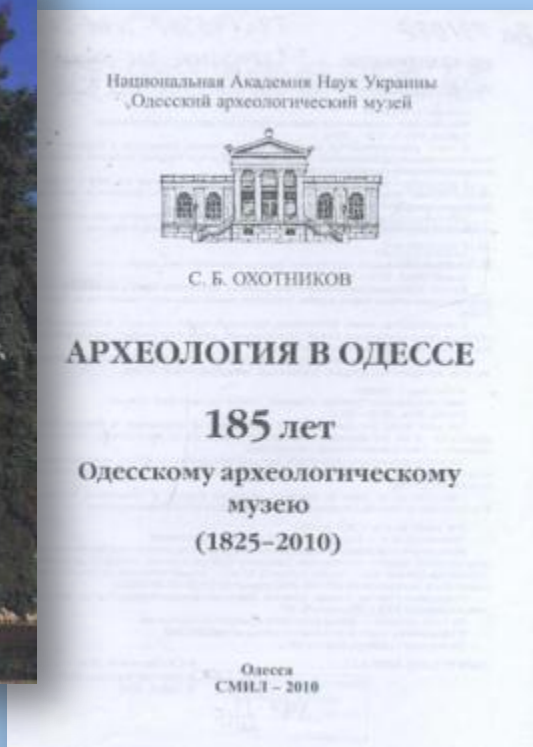
2024

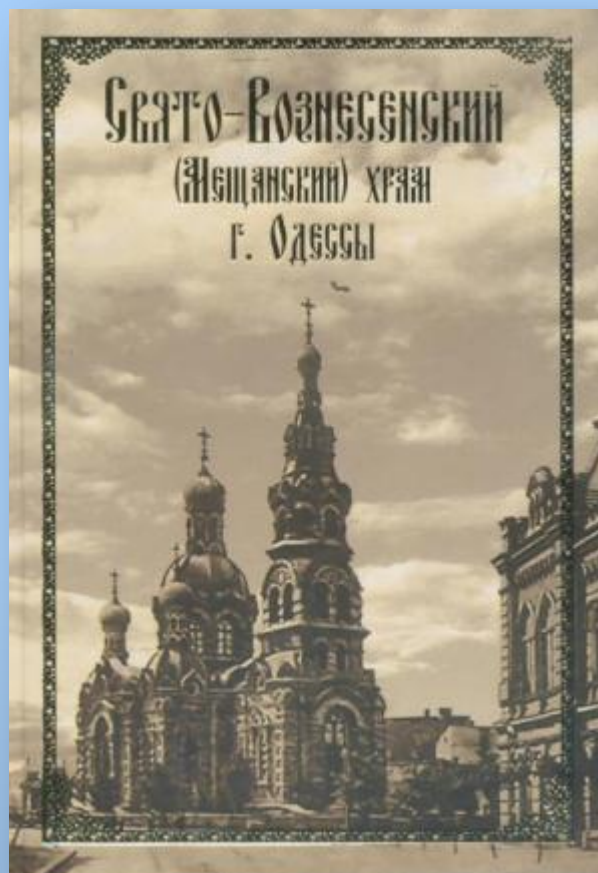
Ва 873575

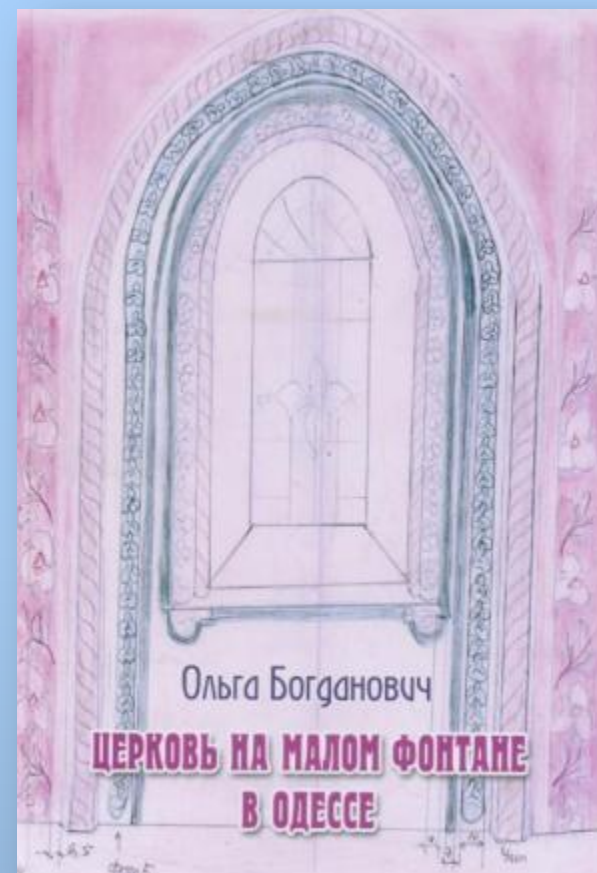
Ва 791077

Со 39372

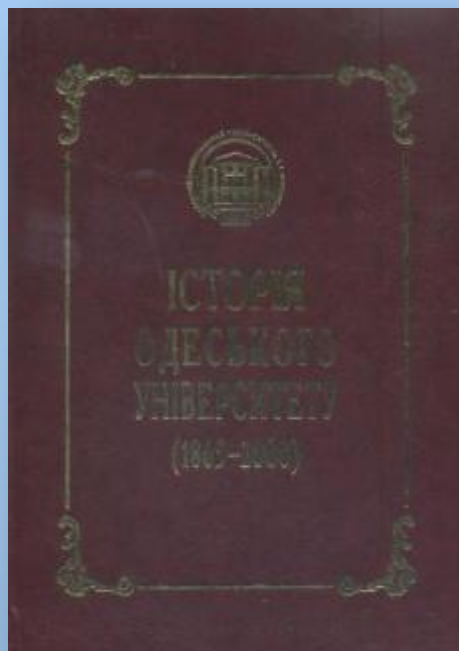

Ва 824753

Ва 791077

Одеса пишається здобутками своїх талановитих науковців та вчених, досягнення багатьох з яких відомі у всьому світі. На території сучасної Одеси функціонують академії, університети, інститути, науково-дослідні інституційні структури, професійно-технічні коледжі та училища.

Онищенко О.С. Вс 198

Со 38760

Ва 873999

Ва 861826

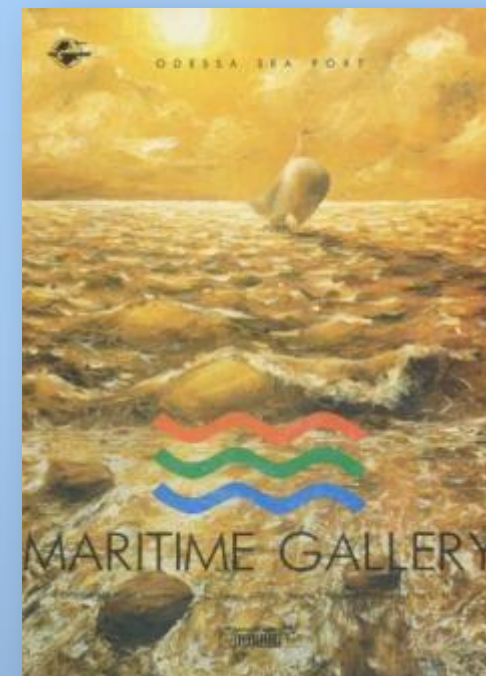
Со 34425

Ва 866706

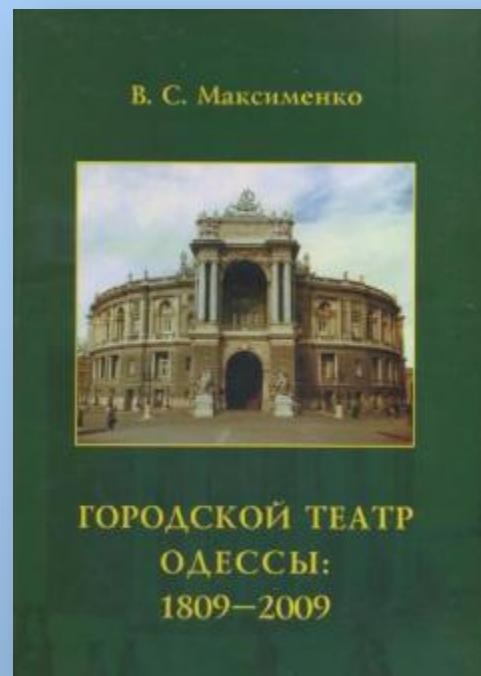

Вс 65976

IC 11810

Одеський національний академічний театр опери та балету - найстаріший оперний театр України, справжній архітектурний шедевр 1887 року, побудований в стилі віденського бароко.

Со 29576

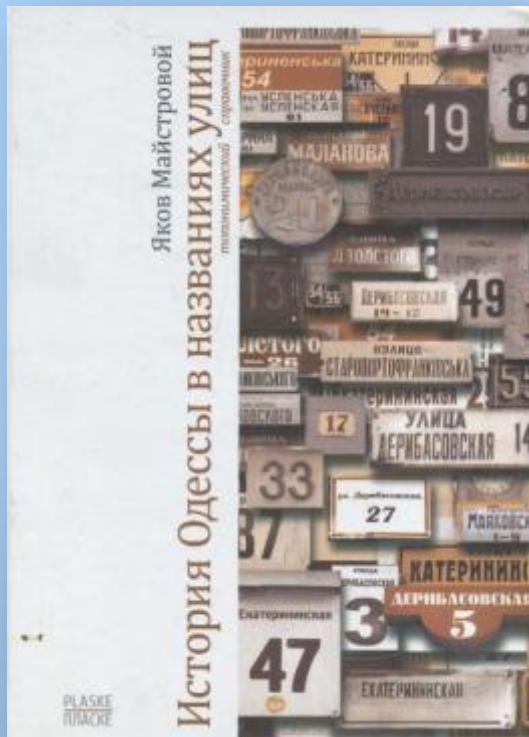

В 355593/1-3

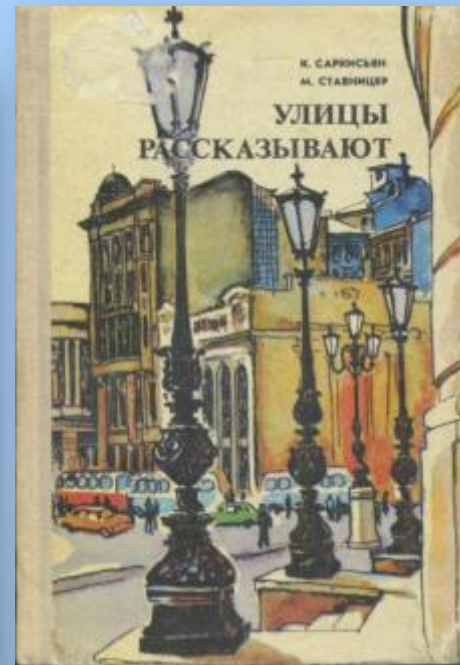

Ао 235972

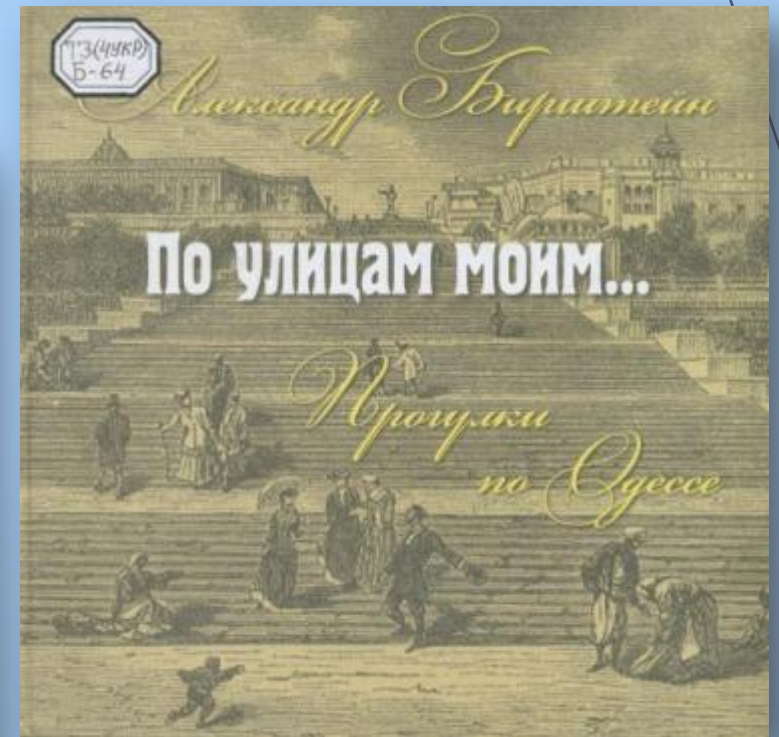
Вулицями Одеси

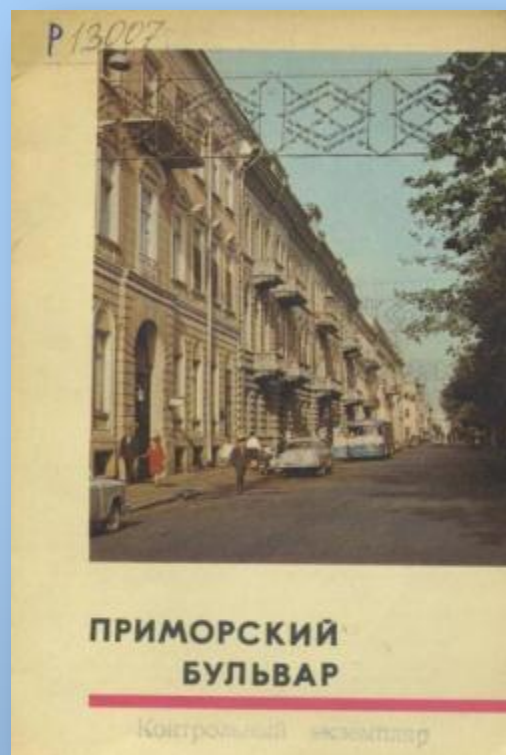
Со 31895

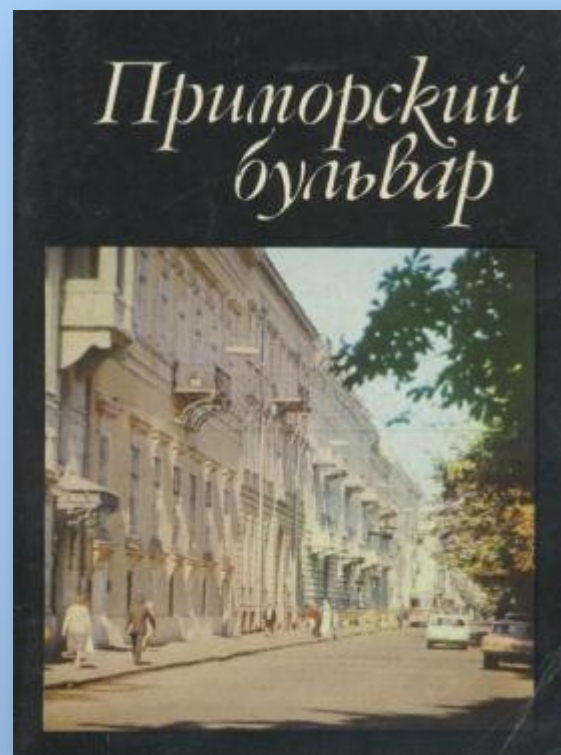
Ао 22272

Ва 836237

P 13007

Ао 232613

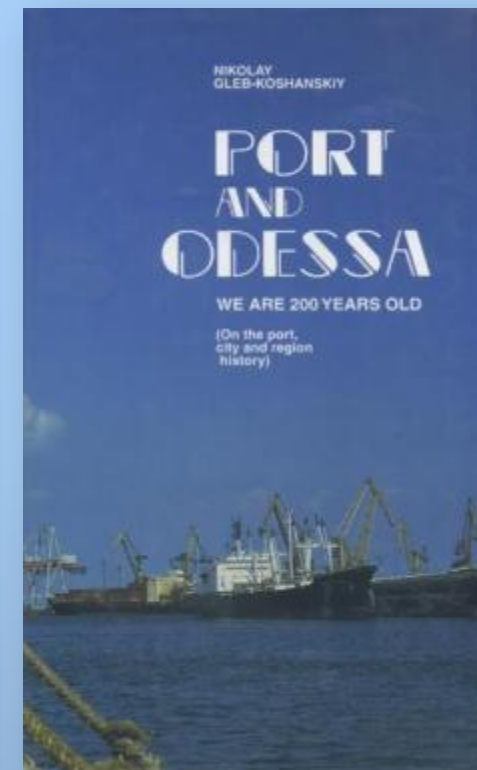
Ва 857874

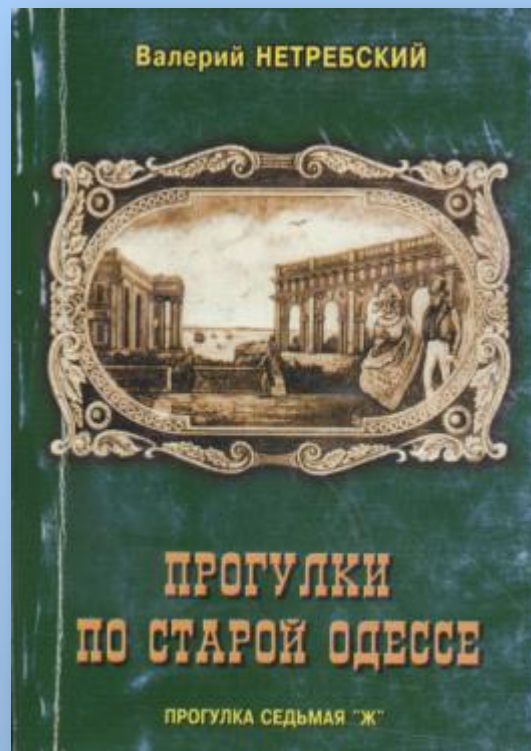
Ва 850131

Ва 865541

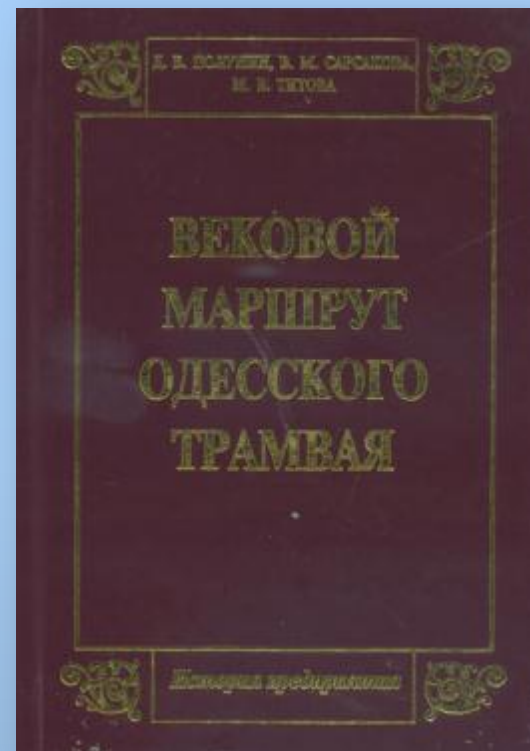
IC 12600

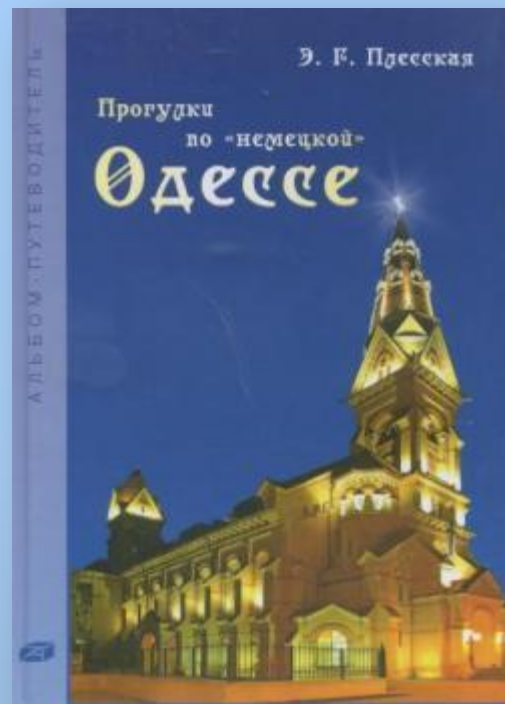
А 123149/7

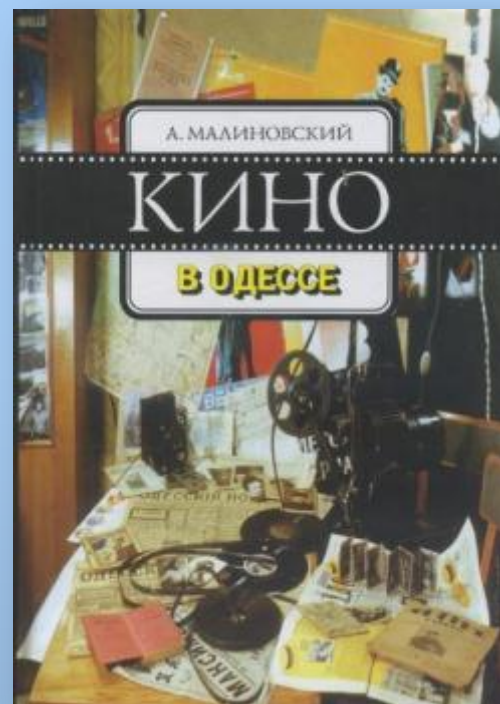
Со 39808

Ва 637710

Ва 768593

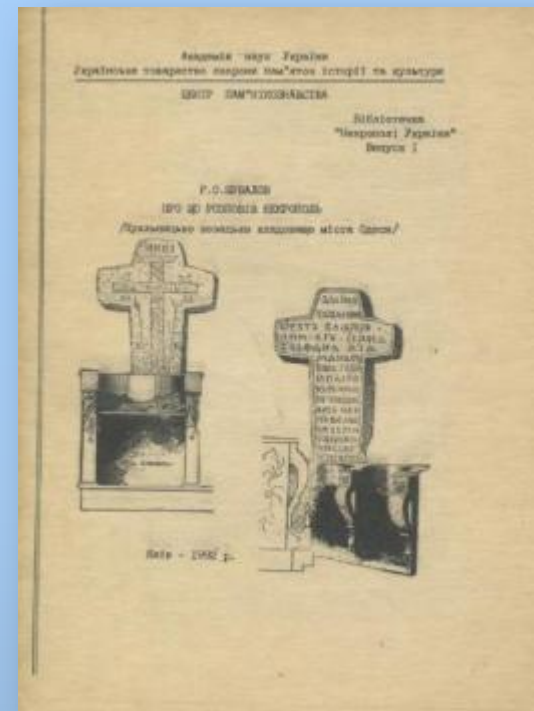
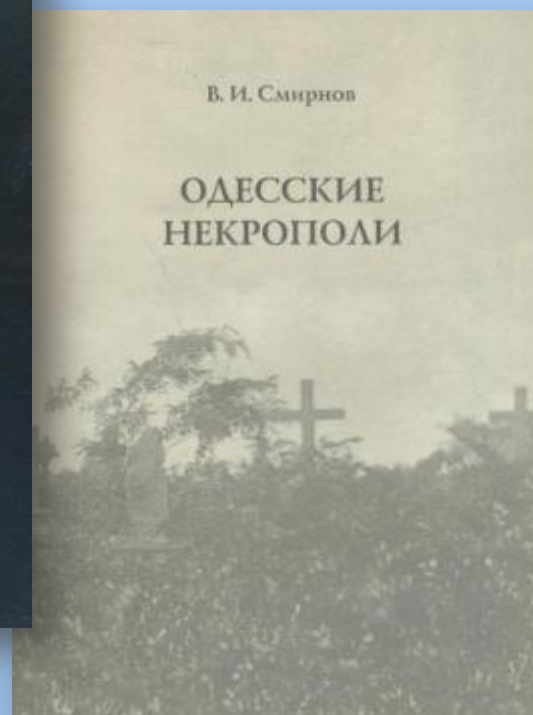
Ва 806924

Ао 257121

Вс 54024

Онищенко О.С. Ва 954

Унікальність Одеси не тільки в її географічному положенні та неповторній архітектурі, а й в одеситах різних національностей, які створили неповторну одеську спадщину. Поєднання культур і традицій представників багатьох національностей відображено в усіх сферах – від містобудування до менталітету її мешканців.

В 343869/1

В 343869/4

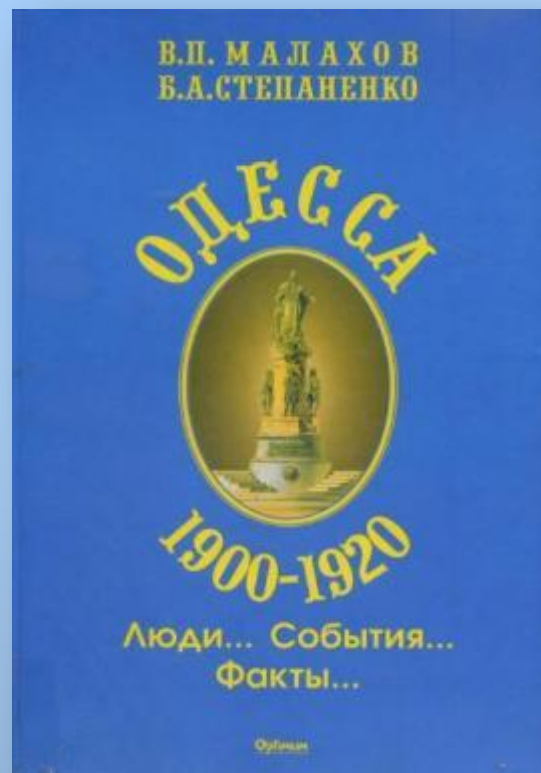
В 343869/5

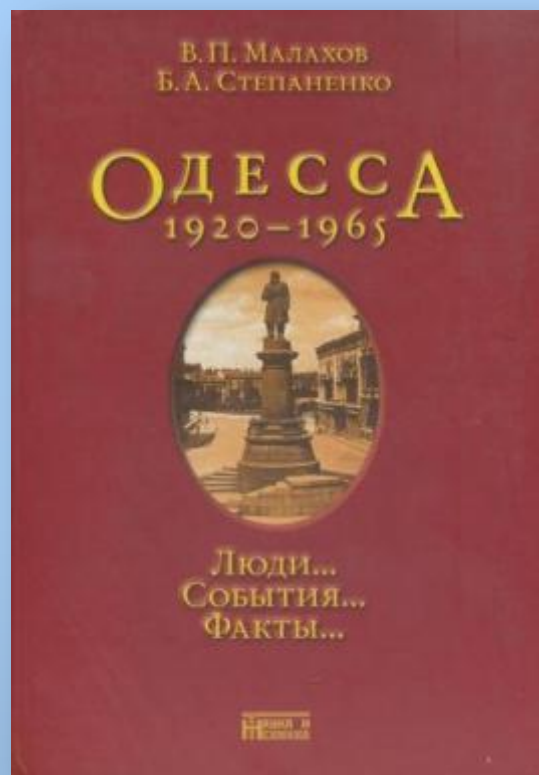
В 343869/8

В 343869/10

Со 25987

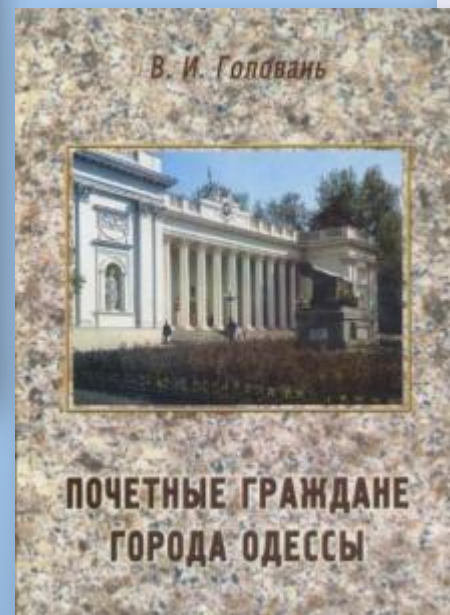
Со 29449

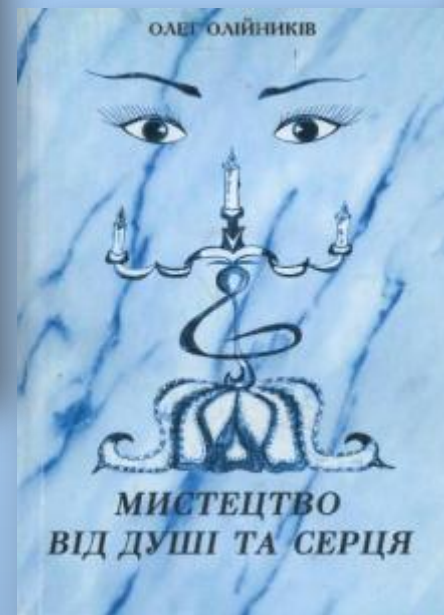
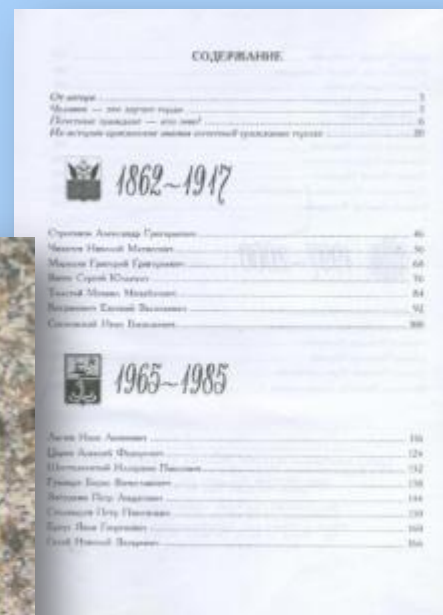
Ва 873642

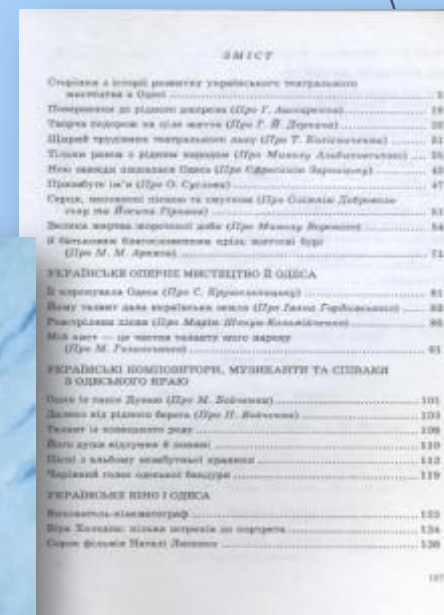
Ва 660196

Ва 650075

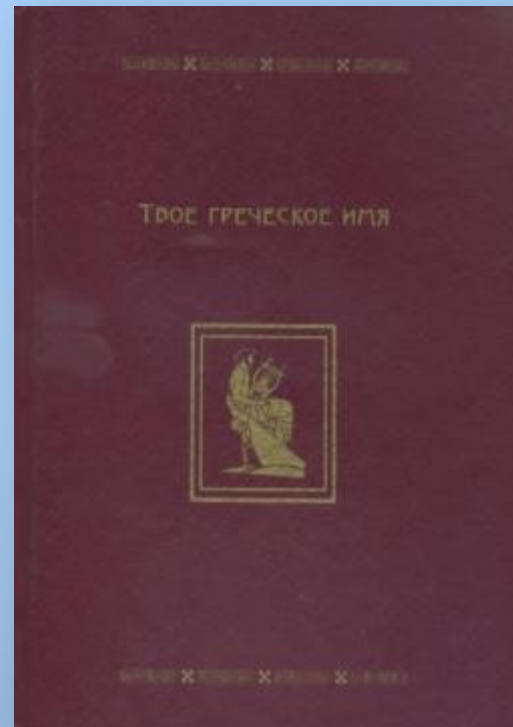
Ва 643286

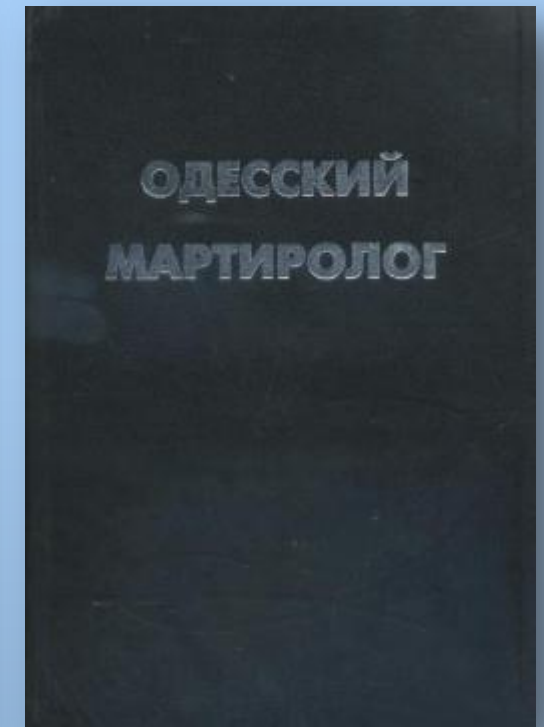
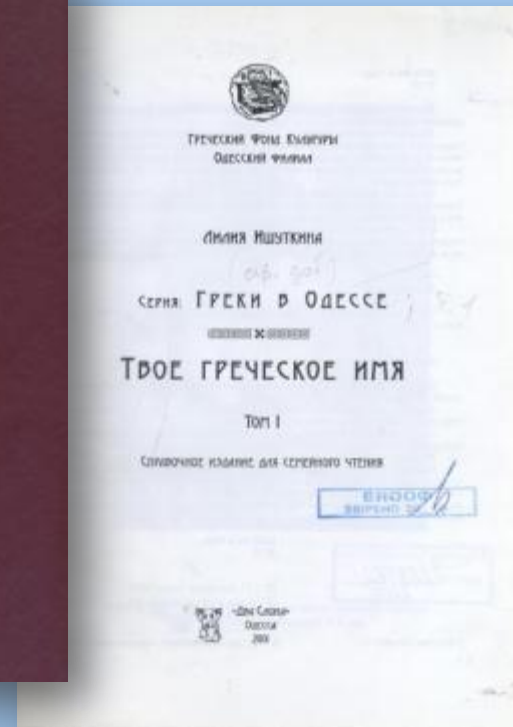
Одеса поєднала культури та традиції представників понад 130 національностей. З 2017 року Одеса є учасником міжнародної Програми Ради Європи «Інтеркультурні міста» (ICC) і втілює нову модель управління етнокультурним різноманіттям та інтеркультурної інтеграції переселенців і національних меншин у суспільне і культурне життя міста.

Ва 571352

Ва 659958

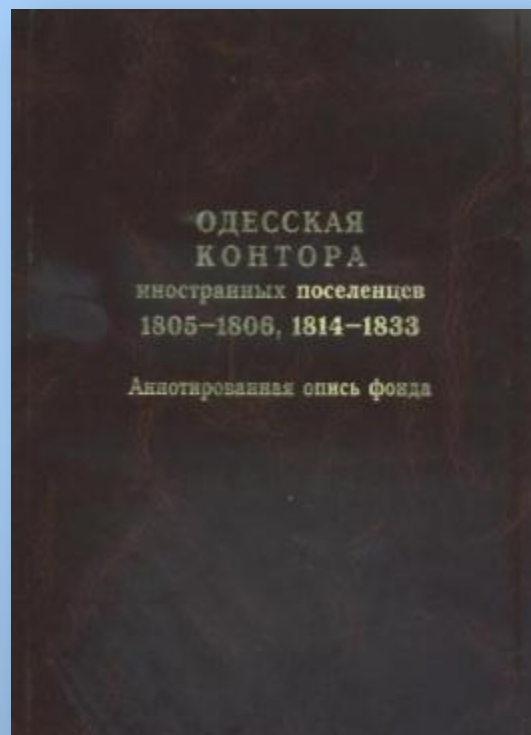

В 341743/4

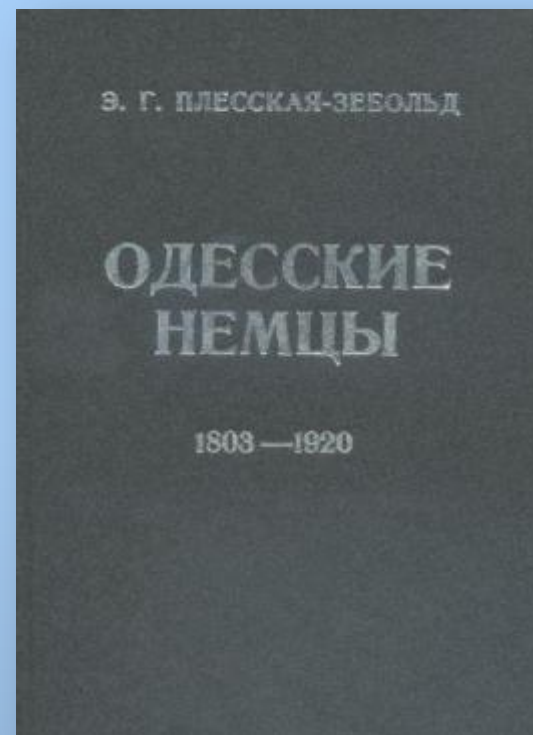

ФПУ 4146

Фонд Президентів України

Вс 38499

Ва 604130

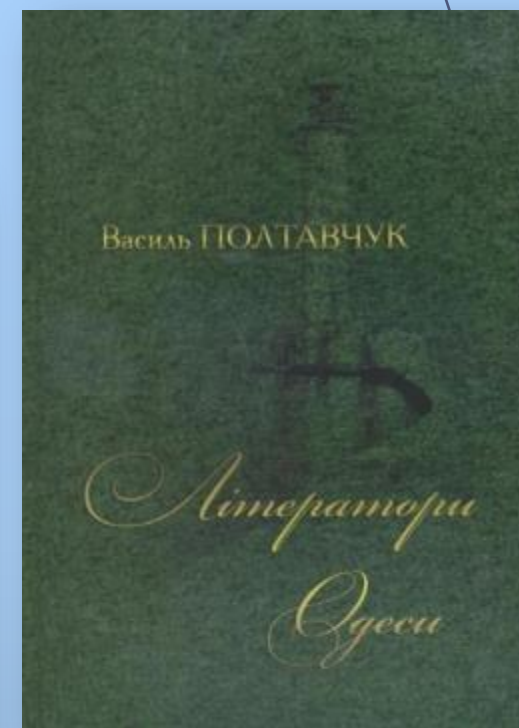
Со 24198

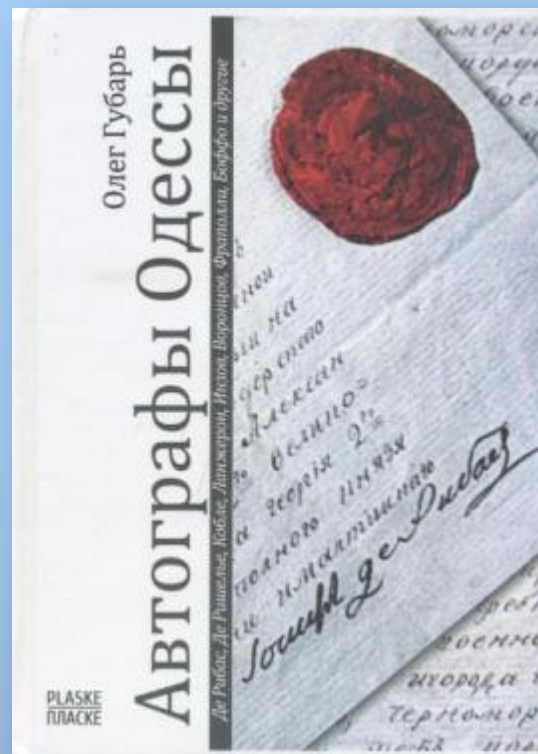
Ва 733106

В 352093/1

Ва 864485

Ва 757781

Ва 769043

Вс 61462

Книги про Одесу

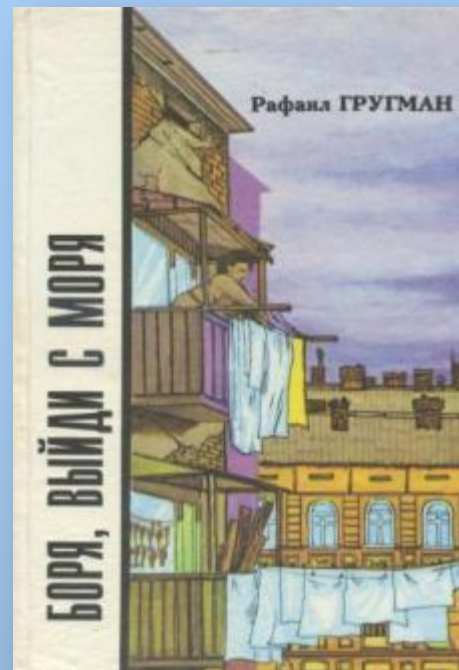
У 2019 році ЮНЕСКО внесло Одесу до списку креативних міст світу в галузі літератури.

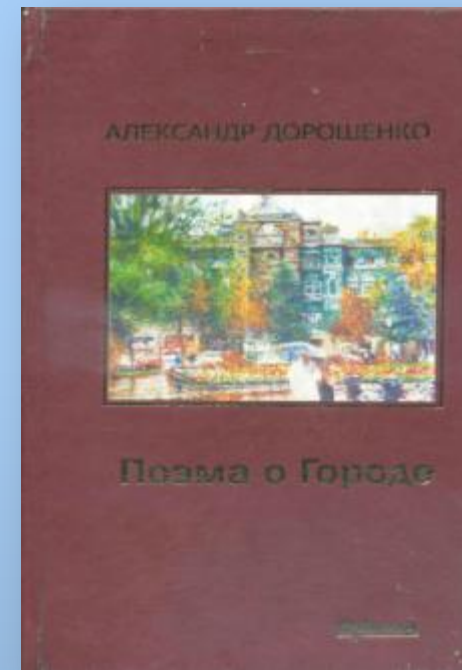
Ва 862046

Ва 839460

Ва 566533

Ва 656894

Р 137316

Ва 829531

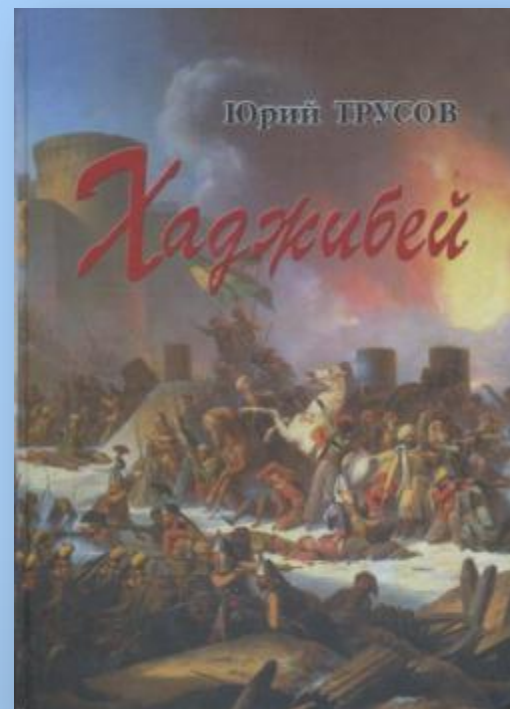
Ва 862272

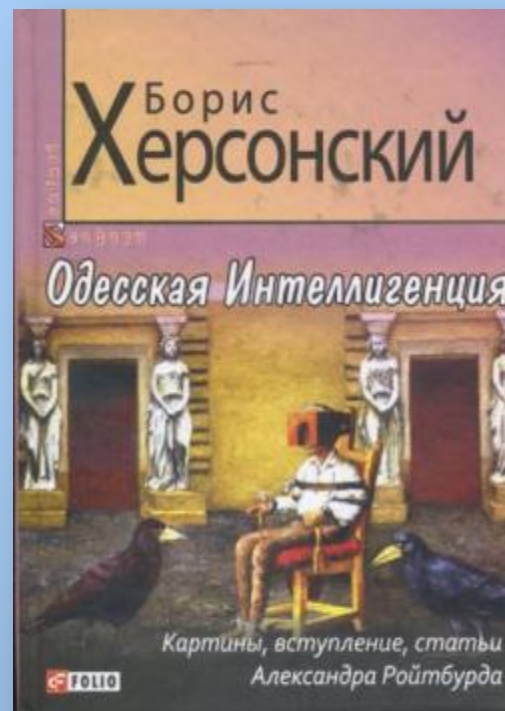
Ва 606512

Ва 578207

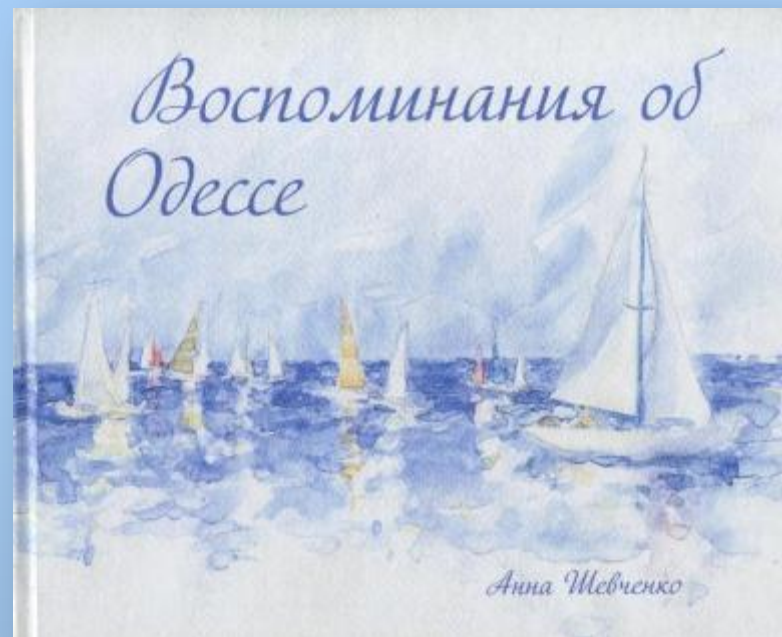
Ва 797201

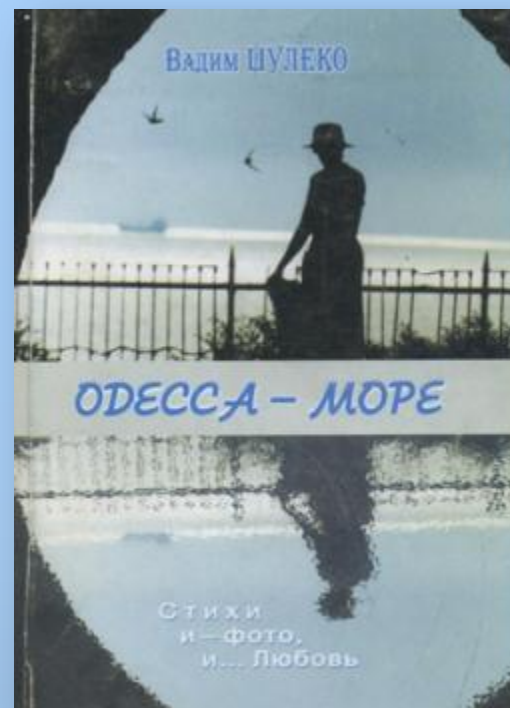
Ао 274922

Ао 274137

Вс 67097

Ао 263853

Ва 745091

Використано матеріали:

- Вікіпедія
- **Забута історія Одеси: як українці впливали на розвиток міста** (Електронний ресурс). – Режим доступу: <https://suspilne.media/odesa/232754-zabuta-istoria-odesi-ak-ukrainci-vplivali-na-rozvitok-mista/>
- **Історіографія проблеми датування міста Одеса** (Електронний ресурс). – Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/articles/60d45a2208520/>
- **Про місто** (Електронний ресурс). – Режим доступу: <https://omr.gov.ua/ua/odessa/about/>
- **Справжня історія Одеси** (Електронний ресурс). – Режим доступу: <https://firtka.if.ua/blog/view/spravzhnia-istoriia-odesi>

**Книжкова виставка підготовлена Відділом соціокультурної діяльності
Всі права захищені © ВСКД НБУВ
провідний бібліотекар Білецька Л. Д.**